

Tordas Értékei

Tordas Értékmegőrző-fejlesztő és Kulturális Közhasznú Egyesület lapja

honlap: www.tordas-ert.hu • e-mail: info@tordas-ert.hu • 2012. Január-Február • VI. Évfolyam 1. szám

ÚJÉV KÖSZÖNTŐ

Gyönyörű tavaszias idővel köszöntött be az újév. Sokan örültek neki és kevesen gondoltak arra a népi mondásra, hogy „meg lesz, még ennek a böjtje.” Igen meglett. Februárra köszöntött be az elmúlt évtizedek rekord tele. A hideg sokféleképpen támadta meg az embereket. Nem csak a közlekedésben, az utcán, de a lakásokban is. Hiszen a fűtés, a tüzelő beszerzése egyre több embernek okoz napi problémát. De a „böjt” máshol is jelentkezett. Az adókban (melyek sajátosága, hogy csak választások előtt csökkennek), és a jövedelmekben éppen úgy. Európa válságban van, a világválságban van halljuk mindenhol. De nekünk mindig csak a válság jut? Amikor Európa egyik fele szárnyalt, amikor gazdasági fellendülés volt, akkor mi hol voltunk? Hofi Gézától idézve szabadon” akkor az miért nem gyűrűzött be?”. Az újévet bizakodva, új tervekkel és nagy reményekkel szokás kezdeni. Újévet is így illik köszönteni. „Boldog újévet!” Ha ez most pesszimistára sikerült, talán nem csak az én hibám.

Cifka János

2012-es céljaink

Egyesületünk ez évi céljai között szerepel továbbra is :

- fórumunk működtetése,
- a tájház üzemeltetése,
- újságunkban reális tájékoztatást adni a lakosságnak,
- résztvenni a Tordas kulturális életében,
- és "létezni"

Aki céljainkat támogatni akarja, megteheti adója 1%-val.

Nevünk továbbra is: Tordas Értékmegőrző-fejlesztő Kulturális Közhasznú Egyesület

Adószámunk: 18500165-1-07

SZTRÁNYAY MIKLÓS „AZ ÉN FALUM”-BAN

KÉT HELYEN IS
KORCSOLYÁZTUNK,
A „NAGYÁTKOSBAN”, TORDA-
SON:
A „LÓFOLYÓ” HOLT
MEDRÉBEN,
S A NÁDASNÁL A LAPOSON.
HOL VAN AZ A MEDER MÁR,
HOL VAN MÁR
A HOMOKVÁR?
HELYÜKÖN,
KÉT ÉVTIZEDE,
MINDANNYIUNK
BÜSZKESÉGE,
AZ ÚJ ISKOLA ÉPÜLETE, ÁLL.
S A NÁDASNÁL A LAPOSON ?
MIT TALÁLUNK TORDASON ?
OTT BIZONY A CSÁRDA ÁLL,
OTT MINDENKI JÓT TALÁL,
JÓ IDŐBEN HÁZASODNI,
JÓ LAGZIBAN,
JÓT MULATNI,
A
JÓ FÖLDI,
A
KÜLFÖLDI,
HA TEHETI, ODAJÁR.
MOST UGYAN A JÉGEN, MÁR
NEM CSÚSZKÁLHATUNK,
HOKIRA, JÉGTÁNCRA, JOBB
HA NEM GONDOLUNK,
MERT JÉGTÁNCNAK
MINÓSÜL A FARSANGI TÁNC,
BIZSUNAK BIZONYUL A JÓ-
VASTAG ARANYLÁNC.
JÉGRE VITTEK, MEGPATTAN-
NUNK,
RECSEG – ROPOG,
BESZAKADUNK,
DE
HÚSVÉTRA,
SIBÁLÁSRA,
„ISTEN ÚGY SE”,
FELTÁMADUNK!

Tordasi mosolyok melengették a szíveket

A Magyar Technikai és Tömegsportok Országos Szövetsége idén is megrendezte a „Mosolyt az arcokra, melegséget a szívekbe” című karácsonyi gyermek programot. A szövetség által azok a klubok vehettek részt ezen a jótékonysági eseményen, akik az elmúlt év során segítették a szövetség munkáját, és a versenyeken jó eredményt értek el. Idén a Fejér megyei klubok 100 gyermeket vihettek erre a programra, és ebből 35 tordasi gyermek kapott lehetőséget - a Tordas SE Lövész Szakosztálya által -, hogy ott legyen ezen a rendezvényen immár hatodik alkalommal.

Az egész napos rendezvényen melyet a Semmelweis Egyetem tornacsarnokában tartottak, koncertek, környezet védelemmel kapcsolatos játékok, keresztrejtvények, légpuska sportlövészet, trambulín, lufi hajtogatás várta a gyerekeket. Minden évben a résztvevő települések gyermekei közt ügyességi sorversenyeket rendeznek, amire a tordasi csapat is benevezett. 16 csapatból az előkelő 7. helyet érték el. Sok jó élménnyel, és ajándékkal tértünk haza, labdákat, sporteszközöket és renge-

teg édességet kaptunk. Köszönjük a tordasi önkormányzat támogatását, ami lehetővé tette a Budapestre való utazást, valamint a két tanár néni, Zsuzsa néni és Nóra néni kíséretét és türelmét.

Farkas István
Lövész Szakosztály vezető

HÍRÜNK...

Ki gondolná, hogy január 1-je nem az újról, a pihenésről, a kikapcsolódásról szól? Hát voltak, akik nem így gondolták. A Hír tv híre sok emberre sokkolóan hatott, de ránk tordasiakra nagyon. „Mintegy 20-an ünnepelték az új alaptörvényt a Parlament előtt. A civilekből álló csapat Tordas községből érkezett – számolt be a Hír Televízió.”

Megtekintettem a videót és jót mulattam, pedig sírni kellett volna. Sírni, mert az utóbbi években falunk nevét sokan meghurcolták és a korábbi évtizedek pozitív megítélése nagymértékben leromlott. Többen kérdezték tőlem: - kik voltak azok a tordasiak? Elmondtam, hogy a „nagy csapatból” 4-5 fő lakik Tordason, de tulajdonképpen nem tordasiak. A „demonstrálók” ismeretlen személyek voltak.

A falu lejárata a téglagyárral kapcsolatos mizériával kezdődött, majd sajnos folytatódott az iskola tüzzel, a tűz miatt összegyűjtött adományok fogadásával, folytatódott az iskola igazgató kinevezése körüli herce-hurcával.

Nem keltette jó hírünket a VV-ban

való szereplés, de az X Faktorban és Megasztárban való szereplés sem. Sajnos az újság cikkek, a különböző fórumokon megjelenő hírek, kommentek nem a szereplőkre, hanem többségében Tordasra tettek megalázó megjegyzéseket.

Nem kelti jó hírünket szűkebb környezetünkben (Martonvásár és térsége települései) végzett tordasi önkormányzati munka sem. A közélettel foglalkozók között terjed, hogy Tordas mennyire megbízhatatlan, mennyire kiszámíthatatlan településsé vált.

Az országos médiában (elsősorban televízióra gondolok) megjelenő, inkább ismeretterjesztőnek nevezett műsorok („... hol élsz Te?” az MTV 2010-ben leadott műsora Tordasról, Hazai Turizmus 2011-es adása, vagy a Sajnovics Kastélyról forgatott rövid filmcseke) a külső szemlélőnek tetszetős anyagok ugyan, de sok hibát tartalmaznak. Aki kellően ismeri a települést tudja, hogy sok a tárgyi tévedés, több helyen tájékozatlan személy nyilatkozik, vagy ismerteti a falu történelmét, pedig néhány éve lakik itt.

Összességében a felkészülés teljes hiánya mutatkozik. A nyilatkozó egyszerűen nem vette a fáradságot, hogy az általa ismertett témának „szakértője” legyen, hogy felkészüljön, vagy ha nem tudja ezt megtenni, akkor a témát jobban ismerőre bízta a feladatot.

Településünk fénye sajnos testvértelepüléseink viszonylatában is sokat halványult, de erről korábban már írtam.

Ami remény viszont, hogy a faluba csak turisztikai céllal érkezők csodálják a települést, örömmel veszik igénybe néhány helyi vállalkozó szolgáltatását és jó hírünket viszik. Véleményüket, élményeiket leírják különböző honlapokon, kommentjeikben.

Hogy hol érzik jól magukat Tordason? A lovardákban, a Csárda és Kalandparkban, a Tájházban, a Cifra pince szolgáltatásaiban, horgász tavainkon.

És mi viszi hírünket? Művészetoktatás, Asszonykórus!

Márki Ferenc

Elődeink III.

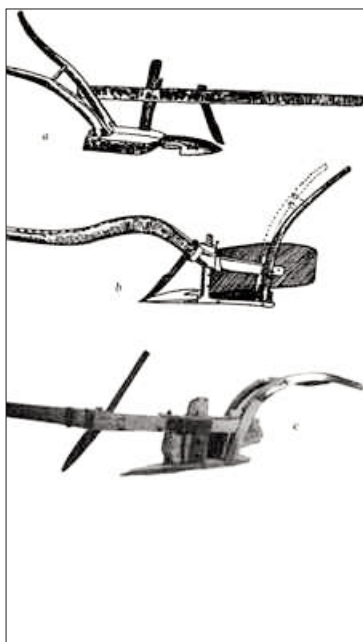
Földművelés, állattenyésztés

A falu újra telepítése utáni évekre jellemző volt, hogy az ország mezőgazdasága elmaradt volt. A tordasiak szerencséje, hogy a település a Dunántúlon van és a Sajnovics család a tulajdonos. A Sajnovicsok a helyes gazdálkodást megkövetelték. Az 1775-ben kötött úrbéri szerződés például a jobbágyok kötelezettségei közé sorolja a „különös szorgalmatossággal” való trágyázást, hogy „jobban gyarapodhassanak”.

Az 1715-i első összeírás arról tesz említést, hogy falu legelői kielégítőek, a föld jó fekvésű, de megmunkálása nehéz.

Az 1720-as összeírás megjegyzése arról szól, hogy kétnyomásos gazdálkodást (A határt két részre osztották. Egyik felét fekete ugarnak hagyták, másik felét sors útján nyilakkal un. nyilas földekre osztották. Minden gazda megkapta illetékes földjét.) folytattak. Réteik jók, és jóminőségű szénát termelnek. Legelőjük kevés, erdejük nincs. A tüzelő-és épületfát 2 mérföld távolságról pénzért veszik. Lisztörlőmalmuk évente 40 forintot hoz. A földek fekvése kedvező, termése közepes, művelése is. 1796-ban leírt Vályi féle értékelés szerint: „Határja jó, vagonjai jelesek és különbélék.”

Ezek a jó vélemények mind a mai napig érvényesek a falu határához tartozó földekre.

ló, a szarvasmarha, a sertés és a baromfiak, de elvértve megjelent a kecske tartás is, juhtartás nem volt jellemző. (Az állatösszeírásokban 1895-ig a kecske és a juhtartás nem jelent meg számokban.)

Lovakat főként fuvarozásra és saját gazdaságban való felhasználásra tartottak. Különösebb igényük velük szemben nem volt. Általában komoly lótenyésztés nem volt, ami érthető, mert a föld kevés és amit terem, azt inkább a jobban jövedelmező tejtermelésre fordítják.

Lótartás szempontjából azonban meg kell említeni a II. vh. előtti tordasi földbirtokos Dreher Antalt és családját, akik a versenylovak tenyésztésében jelentős eredményeket értek el. Lovaik egy részét tordasi birtokukon, az Erdőmajorban épített, pazar kivitelésű istállóban (ma lakóház) tartották. A versenyeken nyertes, a tenyésztésben eredményes lovakat nagy becsben tartották. Közülük néhány festménye a kastély nagytermének plafonját díszítik.

Szarvasmarhatartás az 1920-as évektől mutat fejlődést, ami a jobban tejelő egyedek kiválasztásában és a jobb takarmányozásban mutatkozik. A főváros közelsége, a Hitel-és tejszövetkezet működése serkentően hatott

mind az állattartásra, mind a tejtermelésre. (A Tejszövetkezet szabályos megalakulása: 1935.) A szövetkezetbe tömörült tordasi gazdák saját erőből megépítették a tejesarnokot, ahonnan a Magyar Tejszövetkezeti Központ szállította el a tejet.

1935-ben a szarvasmarha állomány 195 db (uradalom nélkül), túlnyomórészt fajtajelleg nélküli magyar tarka. Tenyésztéssel nem foglalkoztak: friss fejőstehenet vásároltak, a lefejtéket pedig értékesítették.

Nem foglalkoztak marha hizlással sem. A borjúkat 3-6 hetes korban vágóra értékesítették. Az üszőborjúkból néhányat felneveltek, részben utánpótlás céljából, részben eladásra.

Csaknem kizárólag mangalicafajta sertést tenyésztettek, első sorban házi szükségletre. Kereskedelmi forgalomba igen kevés került.

A tenyésztésre többnyire odafigyeltek, apaállatokat a szomszédos uradalomból hozattak. Az apaállatokat a Legeltetési Társulat tartotta, a községi pásztor gondozta. A községi pásztor a falu szélén lakott, közel a legelőhöz.

Ennek ellenére voltak tenyésztési gondok. A takarmányozásnál a „minél kevesebbe kerüljön” elv volt az irányadó. Az állatokat a község disznó legelőire hajtották ki, ahol a konda túl sok élelmet nem talált. A háztartás részére

hizlalt állatokat moslékkal, tökkel, kevés árpával és kukoricával

Kecske-és juhtartás

A törpebirtokosok előszeretettel tartottak kecskét. Igénytelen állat, s a nagyon szerény gazdaság keretében gazdaságosan beilleszthető. „A kecske a szegény ember tehene.” Mint nélkülözhetetlen háziállatot tenyésztik. Minden fajta növényt megeszik.

Elegendő legelő hiányában juhtartás nem volt.

Baromfitenyésztés

Minden háztartásban megtalálható a baromfi valamely fajtája. Tyúkok, kacskák, libák, galambok, de található pulyka és gyöngyös is.

Az állomány vegyes, kevert, a tovább tenyésztésre alkalmas egyedek kiválasztására nagy gondot nem fordítottak. Ugyan ilyen igénytelenség mutatkozott a takarmányozásban is. Jelentős minőségi változást a baromfitartásban a Hangya program megvalósítása hozott.

Felhasznált irodalom:

Dr. Wünscher Frigyes: TORDAS A Balog Elemér szövetkezeti mintafalu

Magyar Néprajzi Lexikon

Baranyai József-Sass Gyula-Papp Imre: Tordas község története 1964-ig

Márki Ferenc

A község határa (kat. hold) 1945 előtt:

Művelési ág	uradalmi	gazdák
Szántó	977	1446
Kert	14	36
Rét	55	59
Szőlő	6	63
Legelő	74	20
Erdő	31	-----
Földadó mentes (egyéb)	146	90
Összesen	1215	1716

Régen ismert gyümölcsünk a NASPOLYA!

Erdekes helyzetekbe kerültem ezzel a téli gyümölcssel.

Már előző évben is elég jól termett a naspolya fa a kertben. Ebben az évben viszont, feltűnően sok termés volt fán. Gondoltam adok az ismerősöknek. Viszok az óvodába, a zöldségesbe, ingyen, jó szándékkal. Ez után jöttek a meglepetések! A történet lényege: Ez év januárjában, mikor már a fagy megcsípte a termést és kellően megpuhult megbarnult, egy pár ládával leszüreteltem és bevittem a zöldségesbe. Mondtam, rakják ki, valahova a gyümölcsöt, és aki ismeri, szereti, ingyen vihet belőle. Egy pár nappal később megkérdeztem van-e még

Nem „szabályos” gyümölcs: a színe barnás, mintha romlófélben lenne, nem lehet egy jó nagyot harapni belőle, az íze is szokatlan - de azért érdemes felfedezni a késő őszi gyümölcsét, a naspolyát.

„Ismerjük meg!”

A naspolya (*Mespilus germanica*) a rózsafélék (*Rosaceae*) családjába tartozik, az alma, a körte, a birs rokona. Magyarországon a házi kertek, díszkertek kedvelt gyümölcskülönlegessége. Viszonylag kistermetű fa vagy bokor, a meleget kedveli, ezért a Kárpát medencétől északabbra már nemigen él meg. Három-öt méter magas fa vagy cserje, vesszői barnásak vagy vörösesbarnák. Lombkoronája önmagában is dísz lehet kerteknek, parkoknak. Virágai öntermékenyülők, ami azt jelenti, hogy akkor is terem, ha csak egyetlen példány van belőle a közelben. A félnyírást is elviseli, a különböző talajtípusokhoz jól alkalmazkodó, igénytelen növény, de kedveli a mélyrétegű, nyirkosabb talajokat. Nem fagyérzékeny, a teleinket jól tűri. Május közepétől virágozik, virágai fehérek. Gyümölcse gömbölyű vagy körte alakú. Héja molyhos, színe éretten barna, édeskés fanyar ízű, állománya kásás. Késő ősszel érik. A fáról leszedve még kemény és élvezhetetlen a naspolya, de érlelés után megpuhul, vékony héja pergamen-

belőle, ha kel még, tudok vinni.

Meglepődtem a fogadtatáson. A vásárlók többsége nem ismerte ezt a különleges gyümölcsöt.

Volt, aki azt mondta, már puha és rohadt, már megfagyott és nem jó, biztosan azért hozta ide, mert neki már nem kell stb. Szerencsére voltak egy páran (főleg idősebb emberek) akik örömmel vitték a frissen szedett, igaz már puha téli gyümölcsöt. Mind ezek után, már csak egy fotót és egy szöveges gyümölcsismertetőt szeretnék, közre adni!

Derecskei János

szerűen elvállik, lehúzható és sötétebb barna lesz, íze pedig édessé válik.

Miért jó?

Mintegy 12 százalék szénhidrátot és az almafélék közül is kiemelkedő mennyiségű, 12 mg C-vitamint tartalmaz száz grammonként. Éretten a nyersen való fogyasztása mellett lekvár főzésre is alkalmas, mivel magas a pektintartalma. Tartalmaz még vasat és kalciumot, emellett jelentős mennyiségű cserzőanyagot is. A vastartalma miatt fogyasztása vérkeringésnek kifejezetten ajánlott és ezen kívül még csontterősítő hatása is van. Gyulladáscsökkentő hatású növényként ismeri a természetgyógyászat.

Érdekeségek:

A naspolyafa terméséből és leveléből előállított készítmények a szájüreg és a garat gyulladásainak csökkentésére használhatók. Belsőbetegségek kezelésében is szerepet kapott. A naspolyafa kérgének főzetét a népi gyógyászatban vérzések csillapítására alkalmazták. A naspolyamagból készített teának vesekő elleni gyógyhatást tulajdonítanak.”

Szerző: Forrás: Megjelent:

Kiss Éva HáziPatika.com

Tordasi életmentők

A legnagyobb érték az emberi élet!

A tordasi defibrillátoros csapat a nap 24 órájában, felkészülten várja a segélyhívásait!

- 06-30-249-99-99 -

Kiadja: Tordas Értékmegőrző-fejlesztő és Kulturális Közhasznú Egyesület
Felelős kiadó: Cifka János
Szerkeszti: a szerkesztőbizottság
Honlap: www.tordas-ert.hu
Megjelenik: 600 példányban

Ingyenes!